

GASTLESSEN ALS VERBINDING TUSSEN POLITIE EN JEUGD

**'VERDIEPING, VERBINDING EN
VOORTDURENDE SCHOLING'**

RENSKE KORENROMP, ROEL DE BEER, ASTRID VAN ERK, RICK VAN DER KLEIJ

Centre of Expertise
Veiligheid & Veerkracht
Een initiatief van **avans**

ACHTERGROND

Deze rapportage geeft de resultaten weer van het onderzoek naar de impact op kennis van jeugdagenten en hun connectie met jongeren door het geven van gastlessen over digitale criminaliteit. Het onderzoek is uitgevoerd in de periode oktober 2024 t/m januari 2025 door het lectoraat Cyberweerbare Organisaties, onderdeel van het Centre of Expertise Veiligheid & Veerkracht van Avans Hogeschool.

Opdrachtgevers: Onno Sidler, Politie Oost-Brabant
Annemieke Vos, Gemeente Meijerijstad

Onderzoeksteam: Roel de Beer, Renske Korenromp, Astrid van Erk,
Rick van der Kleij

Centre of Expertise
Veiligheid & Veerkracht
Een initiatief van *avans*

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING

2. RESULTATEN

3. CONCLUSIE

4. AANBEVELINGEN

Te gast:

1. INLEIDING

1.1 AANLEIDING

- Jongeren worden steeds vaker geconfronteerd met digitale criminaliteit, wat vraagt om gerichte onderwijsinterventies om hun cyberweerbaarheid te versterken.
- Nieuwe kerndoelen voor digitale geletterdheid (SLO, 2024) bieden kansen, maar de brede opzet maakt gerichte lessen over cybercriminaliteit in PO en VO uitdagend.
- In Oost-Brabant verzorgen (jeugd)agenten in een pilotproject gastlessen over digitale criminaliteit binnen het primair en voortgezet onderwijs. Er is behoefte aan een betere aansluiting bij jongeren en een diepere beheersing van het onderwerp.
- In hoeverre dragen gastlessen over digitale criminaliteit door jeugdagenten bij aan een dieper begrip van de materie bij jeugdagenten en een betere aansluiting bij de doelgroep jeugd?

1.2 DEFINITIES

Digitale criminaliteit

Ook wel cybercriminaliteit genoemd, verwijst naar illegale activiteiten die worden uitgevoerd met behulp van computers, netwerken of het internet. Dit omvat onder andere activiteiten zoals hacking, phishing, identiteitsdiefstal, verspreiding van malware, cyberpesten, en fraude via online platforms. Het richt zich zowel op het aanvallen van digitale systemen (zoals het binnendringen in een netwerk) als op het misbruiken van digitale middelen voor traditionele misdrijven (zoals fraude of afpersing) (Raad van Europa, 2001; Politie Nederland z.d.).

1.3 ONDERZOEKSAANPAK

VRAGEN

Hoofdvraag:

In hoeverre dragen gastlessen over digitale criminaliteit door jeugdagenten bij aan een dieper begrip van de materie en een betere aansluiting bij de doelgroep jeugd?

Deelvragen:

1. Hoe ervaren jeugdagenten hun eigen begrip van digitale criminaliteit voor en na het geven van gastlessen?
2. Welke specifieke aspecten van digitale criminaliteit vinden jeugdagenten moeilijk om over te brengen tijdens de gastlessen, en hoe proberen zij deze te verbeteren?
3. In hoeverre kan het geven van gastlessen, inclusief de voorbereiding daarvoor, reguliere scholing van jeugdagenten deels vervangen?
4. Hoe ervaren jeugdagenten de aansluiting bij de doelgroep jeugd door het geven van gastlessen omtrent digitale criminaliteit?

1.3 ONDERZOEKSAANPAK

LITERATUURONDERZOEK EN GROEPSINTERVIEWS

In het onderzoek is gebruikt gemaakt van kwalitatieve onderzoeksmethoden.

1. Literatuuronderzoek;
2. Interviews met 7 (jeugd)agenten die gastlessen hebben verzorgd in primair en voortgezet onderwijs.

1.4 LITERATUURONDERZOEK (1/2)

- Jeugdagenten vervullen een **belangrijke rol** in het opbouwen van **relaties met jongeren**, vooral binnen het kader van schoolgebaseerd politie-mentorschap. **Gastlessen** bieden hen de mogelijkheid om niet alleen als handhavers op te treden, maar ook als **mentoren en educatoren** (Stewart & DuBois, 2021). Tijdens gastlessen ervaren jeugdagenten **een grotere betrokkenheid bij jongeren**. De **informele setting** helpt bij het **opbouwen van een vertrouwensband**, wat essentieel is voor **effectieve communicatie**. Dit vergroot de **bereidheid** van jongeren om te **leren** en **vragen te stellen** (Office of Community Oriented Policing Services, 2015).
- Daarnaast kunnen jeugdagenten door gastlessen meer **inzicht** krijgen in de **zorgen en ervaringen** van **jongeren**. Dit stelt hen in staat hun **boodschap beter af te stemmen**. Echter, een gebrek aan training in jeugdontwikkeling kan hun effectiviteit beïnvloeden (Stewart & DuBois, 2021). De manier waarop **jeugdagenten** zich **presenteren** heeft tevens invloed op hun **aansluiting bij jongeren**. Wanneer zij zich als **mentoren** in plaats van als autoriteitsfiguren positioneren, **bevordert** dit **positieve interacties**. **Respect en begrip** zijn hierbij cruciaal (Stewart & DuBois, 2021).
- Jeugdagenten kunnen **barrières** ervaren doordat sommige jongeren een **negatieve houding** hebben tegenover de politie. Dit kan voortkomen uit **eerdere ervaringen** of **mediabeeldvorming**. Door middel van **informele mentoring**, dagelijkse **interactie** en **aangepaste onderwijsmethoden** kunnen deze barrières **verminderd** worden. Goed ontworpen **mentoringprogramma's** en **gastlessen** kunnen bijdragen aan een **betere aansluiting** en **effectiviteit** van het lesaanbod (Stewart & DuBois, 2021).

1.4 LITERATUURONDERZOEK (2/2)

Kolb's Experiential Learning Theory (ELT) benadrukt dat leren een cyclisch proces is waarin **ervaringen centraal** staan. Dit model bestaat uit vier fasen: concrete ervaring, reflectieve observatie, abstracte conceptualisatie en actieve experimentatie (Kolb, 1984). Wanneer (jeugd)agenten gastlessen geven over digitale criminaliteit, doorlopen zij deze fasen, wat kan bijdragen aan zowel een **dieper begrip van de materie als een betere aansluiting bij jongeren**. De **vier fasen van ervaringsgericht leren** zijn:

1. *Concrete Ervaring*: In deze fase doet een individu een nieuwe ervaring op of betreft het eerdere ervaringen in een nieuwe context. Dit vormt de **basis voor verdere kennisontwikkeling**. Leren wordt betekenisvoller wanneer het direct gekoppeld is aan een tastbare ervaring (Kolb & Kolb, 2005).
2. *Reflectieve Observatie*: Na de ervaring reflecteert de lerende op wat er is gebeurd. Dit houdt in dat er kritisch wordt gekeken naar de situatie vanuit verschillende perspectieven. In deze fase ontstaan **inzichten over wat effectief was en welke aspecten verbetering behoeven** (Kolb, 1984).
3. *Abstracte Conceptualisatie*: De inzichten uit de reflectiefase worden in verband gebracht met theoretische modellen en bestaande kennis. Hierdoor wordt een **diepere cognitieve structuur** ontwikkeld en kan de lerende abstracte concepten vormen om ervaringen te begrijpen en toekomstige situaties te voorspellen (Kolb, 2015).
4. *Actieve Experimentatie*: In deze fase past de lerende de nieuw verworven kennis en concepten toe in een nieuwe situatie. Dit leidt tot **verdere ervaringsopbouw en een herhaling van de cyclus**. Door experimenteren en toepassen wordt kennis geïntegreerd in het handelingsrepertoire (Kolb, 1984).

Kolb's theorie benadrukt dat **leren het meest effectief is wanneer individuen actief deelnemen aan het proces**. Door een combinatie van ervaring, reflectie, conceptualisatie en experimentatie ontstaat een dieper begrip van complexe onderwerpen en een grotere transfer van kennis naar de praktijk (Kolb & Kolb, 2017). **Door zelf les te geven en continu te reflecteren, ontwikkelen (jeugd)agenten niet alleen een dieper begrip van digitale criminaliteit, maar leren zij ook hoe ze hun boodschap effectiever overbrengen aan jongeren**. Dit draagt bij aan een betere aansluiting bij de doelgroep en verhoogt hun eigen competentie in het lesgeven over dit onderwerp (Kolb & Kolb, 2005). Kolb's ELT biedt een **relevant kader voor de impact van gastlessen op zowel de professionalisering van jeugdagenten als hun effectiviteit in het bereiken van jongeren**. Door ervaringsgericht leren wordt hun kennis over digitale criminaliteit verdiept en kunnen zij hun onderwijsmethoden steeds verder optimaliseren.

Te gast:

2. RESULTATEN

DOEL VOORAF

- Doelgroep betrof groepen 7 en 8 primair onderwijs en brugklas voortgezet onderwijs (VMBO t/m VWO)
- Primair doel van de gastles: Leerlingen **bewust maken** van digitale criminaliteit, hun **kennis vergroten** en hen **weerbaarder maken**.
- Vanuit **slachtofferperspectief**: phishing, sextortion, sterke wachtwoorden, onveilige Wifi.
- Vanuit **daderperspectief**: bewustwording dat bepaalde digitale handelingen strafbaar kunnen zijn (doorsturen afbeeldingen irt sexting).

Gastles had ook een **uitwerking op de docenten** (kennis en inzicht).

Bijkomend doel: de **agent kon ontdekken** wat de doelgroep ervan weet.

VERWACHTINGEN VOORAF

Door (jeugd)agenten vooraf gestelde verwachtingen waren beperkt, maar kwamen uit:

- Leerlingen waren **geïnteresseerd** en stelden **scherpe vragen**;
- Leerlingen werden **bewuster van strafbare digitale handelingen**;
- **Nieuwsgierigheid** naar zowel digitale criminaliteit als het algemene politiewerk was opvallend;
- **Politie-uniform** voor de klas maakte indruk.

DEELVRAAG 1 EIGEN BEGRIP

Eigen ervaren begrip van digitale criminaliteit voor het geven van de gastlessen

Voor de meeste agenten was hun kennis over digitale criminaliteit **niet toereikend** om meteen voor de klas te staan. Dit betrof met name agenten die weinig tot geen (praktijk)ervaring met digitale criminaliteit hebben.

De **voorbereiding** op de gastles speelde een **cruciale rol** in het vergroten van hun kennis én zelfvertrouwen.

Om dit tekort te compenseren is er **bewust gekozen voor samenwerking en ondersteuning** door ervaren collega's, waaronder een digitaal wijkagent.

"Ik had te weinig kennis om dit vol overtuiging bij een groep leerlingen te vertellen."

Hoe ervaren jeugdagenten hun eigen begrip van digitale criminaliteit voor en na het geven van gastlessen?

Eigen ervaren begrip van digitale criminaliteit na het geven van de gastlessen

Het geven van de gastlessen heeft **aantoonbaar bijgedragen aan de verbetering van de kennis en vaardigheden** van agenten op het gebied van digitale criminaliteit.

Zowel **nieuwe inzichten** als **verdieping** en **praktische toepassingsmogelijkheden**.

Vragen en kennis van de leerlingen heeft hier ook aan bijgedragen.

"Mijn kennis en vaardigheden zijn zeker verbeterd. Ik heb ook meteen handvatten gekregen om het toe te passen in de praktijk. Bijvoorbeeld om mensen te waarschuwen voor de gevaren van openbaar Wifi."

Centre of Expertise
Veiligheid & Veerkracht
Een initiatief van **avans**

DEELVRAAG 2 UITDAGINGEN

Samen sterker

Over het algemeen geven de agenten aan **geen moeite te hebben** om de **specifieke aspecten** van **digitale criminaliteit** te bespreken.

Agenten gaven aan dat zij het **fijn vonden** om de les **samen met een collega** te geven die meer **ervaren** is in het thema.

Behoeftte aan verdieping

Alle respondenten hebben een behoefte aan verdere verdieping/verbetering in de breedte.

Specifieke kennis over **meldprocedures** en **regelgeving** m.b.t. digitale criminaliteit .

Erkend dat het een **dynamisch, breed en specialistisch** vakgebied is, daarom behoefte dat men weet waar **betrouwbare informatie** te vinden is.

*“Extra kennis kan nooit kwaad, maar je kunt niet alles weten.
Het is ook oké als je weet waar je het kan vinden.”*

Welke specifieke aspecten van digitale criminaliteit vinden jeugdagenten moeilijk om over te brengen tijdens de gastlessen, en hoe proberen zij deze te verbeteren?

Ervaren ondersteuning en benodigde middelen

- **Niemand** miste specifieke middelen of training vooraf.
- **Ondersteuning** van en **voorbereiding** met Onno (initiatiefnemer) was **cruciaal** om zich goed voorbereid te voelen.
- **PowerPoint presentatie** gaf goede houvast en ruimte voor eigen inbreng van casuïstiek.
- Over het algemeen **voldoende tijd** voor voorbereiding, maar **niet altijd optimaal benut** vanwege andere prioriteiten.
- Men kon **hulp krijgen** van collega's.

*“Ondersteuning van Onno was noodzakelijk,
anders was het voor mij niet te doen.”*

Centre of Expertise
Veiligheid & Veerkracht
Een initiatief van **avans**

DEELVRAAG 3

SCHOLING VERVANGEN?

In hoeverre kan het geven van gastlessen, inclusief de voorbereiding daarvoor, reguliere scholing van jeugdagenten deels vervangen?

Geen eenduidige voorkeur

Gastlessen zijn een **effectieve methode** voor kennisopbouw en begrip van digitale criminaliteit.

Vooraf door **actieve aanpak** agent en **interactie** met de klas.

Geen eenduidige voorkeur voor enkel gastlessen als leermethode. Dit is per persoon afhankelijk.

Gastlessen zorgen voor ervaringsgericht leren, maar **bieden niet altijd voldoende basiskennis**, zeker voor agenten die nog niet of weinig met het onderwerp te maken hebben gehad.

“Cyber moet nog groeien binnen de politie. Ik heb ook opleiding nodig voor de basis.”

Ontwikkelingen in digitale criminaliteit gaan **snel**, pas recent toegang tot digitale wijkagent. Daardoor **solide kennisbasis** vanuit scholing **noodzakelijk**.

Combinatie van cursussen (een kennisbasis leggen) en **gastlessen** (ervaringsgericht leren en wederzijdse kennisuitwisseling met doelgroep) lijkt meest wenselijk.

DEELVRAAG 4

AANSLUITING JEUGD (1/3)

Hoe ervaren jeugdagenten de aansluiting bij de doelgroep jeugd door het geven van gastlessen omtrent digitale criminaliteit?

Goede verbinding, meer interactie

- (Jeugd)Agenten ervaren een **goede verbinding** met leerlingen, wat leidt tot **meer interactie en openheid**. In een interview kwam bijvoorbeeld ter sprake dat een leerling uit de klas bezig was met hacken. Deze leerling vertelde openlijk over zijn ervaringen.
- De setting op school maakt (jeugd)agenten **toegankelijker** en **verlaagt de drempel** voor contact. Leerlingen krijgen hierdoor een positieve associatie met de politie.

“Je bent meer benaderbaar voor kinderen als je ze een keer op school in een ‘gezellige’ setting hebt gezien.”

Doelgroep relevant

- VO is geschikt voor **verdieping en bewustwording**, omdat leerlingen al ervaring hebben met social media en gebruik maken van een laptop.
- PO (met name groep 7/8) is **belangrijk voor preventie**, omdat dit het moment is waarop smartphonegebruik en online interactie toenemen. Dit is wel klas afhankelijk. In sommige klassen hebben nog niet veel leerlingen een mobiel, terwijl dit in andere klassen wel zo is.
- **Jongere groepen** (groep 5/6) kunnen mogelijk baat hebben bij een vroege introductie, maar dit **vereist nader onderzoek** naar effectiviteit en aanpak.

DEELVRAAG 4

AANSLUITING JEUGD (2/3)

Hoe ervaren jeugdagenten de aansluiting bij de doelgroep jeugd door het geven van gastlessen omtrent digitale criminaliteit?

Beter contact met scholen

- Gastlessen dragen bij aan een **beter contact met scholen**, doordat ze een laagdrempelige kennismaking mogelijk maken en herkenbaarheid creëren. In een interview werd bijvoorbeeld aangegeven: "Ik werd herkend dat ik op school was geweest, wat contact op een veldje makkelijk maakt."
- Voor sommige scholen zijn de contacten al goed, maar gastlessen kunnen deze relaties **verder versterken en verdiepen**.
- Het **verstevigen** van de band met scholen is **gewenst**, omdat het samenwerking vergemakkelijkt, toegankelijkheid verhoogt en een positieve benadering mogelijk maakt.
- Er ontstaat een **natuurlijke en informele manier van contact**, wat helpt bij bredere samenwerkingsverbanden en een preventieve aanpak.

Goede aanpassing communicatieniveau

- (Jeugd)agenten hebben over het algemeen een **goed aanpassingsvermogen** en weten hoe ze met verschillende doelgroepen moeten communiceren.
- De presentatie hielp bij het structureren van de les en werd goed ontvangen, maar **sommige begrippen** waren **te moeilijk** en kunnen in eenvoudiger taal worden uitgelegd. Voorbeelden als strafbaar feit en cybercrime werden gegeven. Met name bij PO was dit soms lastig i.v.m. de leeftijd van de leerlingen.
- **Samenwerking met experts** op digitaal vlak **kan helpen** om complexe begrippen nog toegankelijker te maken, vooral voor jongere leerlingen. Denk hierbij aan een **combinatie** tussen een digitaal wijkagent en een jeugdagent.

Centre of Expertise
Veiligheid & Veerkracht
Een initiatief van **avans**

DEELVRAAG 4

AANSLUITING JEUGD (3/3)

Hoe ervaren jeugdagenten de aansluiting bij de doelgroep jeugd door het geven van gastlessen omtrent digitale criminaliteit?

Realistischer beeld jeugdproblematiek

- Gastlessen **versterken inzicht** in digitale jeugdproblematiek, vooral op het gebied van cybercriminaliteit en digitale vaardigheden van jongeren. Bijvoorbeeld: "Ik dacht dat ze zijn nog aan het knikkeren waren. Ze zijn veel slimmer, horen, zien en doen veel meer dan we denken. Het gaat dieper dan op Tiktok scrollen en filmpjes kijken."
- De **interactie** met leerlingen **biedt waardevolle praktijkinformatie** over wat hen bezighoudt, wat kan bijdragen aan effectievere preventie en handhaving.
- De **impact verschilt per professional**: wie al veel met jongeren werkt, ervaart minder nieuw inzicht in algemene jeugdproblematiek, maar wel verdieping in digitale onderwerpen.
- De **opgedane kennis wordt in de praktijk toegepast**, bijvoorbeeld bij het herkennen van casussen of het geven van preventieve adviezen. Een van de respondenten gaf bijvoorbeeld aan: "Ik heb het in de praktijk al toe kunnen passen. Bijvoorbeeld door mensen te waarschuwen voor de gevaren van openbaar wifi."

Centre of Expertise
Veiligheid & Veerkracht
Een initiatief van **avans**

Te gast:

3. CONCLUSIE

3. CONCLUSIE

In hoeverre dragen gastlessen over digitale criminaliteit door jeugdagenten bij aan een dieper begrip van de materie en een betere aansluiting bij de doelgroep jeugd?

Verbeterd begrip: gastlessen hebben aantoonbaar bijgedragen aan een dieper begrip van digitale criminaliteit bij jeugdagenten. De interactie met leerlingen en de voorbereiding op de lessen hebben geleid tot nieuwe inzichten en praktische toepassingsmogelijkheden. Dit sluit aan bij Kolb's theorie waarin wordt gesteld dat leren het meest effectief is wanneer individuen actief deelnemen aan het proces. Door gastlessen te geven, doorlopen (jeugd)agenten de cyclus van concrete ervaring, reflectie, abstracte conceptualisatie en actieve experimentatie, wat hun begrip van digitale criminaliteit verdiept.

Betere aansluiting: (jeugd)agenten ervaren een betere aansluiting bij de doelgroep jeugd door de gastlessen. De lessen maken agenten toegankelijker en verlagen de drempel voor contact, wat leidt tot meer interactie en openheid van de leerlingen. Dit sluit aan bij inzichten uit de literatuur over politie-jeugdinteractie, waarin wordt benadrukt dat informele mentoring en dagelijkse interactie bijdragen aan een positievere perceptie van de politie en effectievere communicatie met jongeren.

Aanvullende scholing: hoewel gastlessen waardevol zijn, bieden ze niet altijd voldoende basiskennis. Een combinatie van cursussen (voor een basiskennis) en gastlessen (voor ervaringsgericht leren) is het meest wenselijk. Hoewel dit ook persoonsafhankelijk is gebleken. Dit is in lijn met Kolb's leerproces, waarbij abstracte conceptualisatie (theoretische kennis) en concrete ervaring (praktijkervaring) samen zorgen voor een diepgaander begrip. Daarnaast tonen studies over politieonderwijs aan dat voortdurende scholing essentieel is voor een effectieve uitvoering van educatieve taken, vooral bij snel veranderende onderwerpen zoals digitale criminaliteit.

Structurele integratie: gastlessen hebben de potentie om structureel onderdeel te worden van onderwijsprogramma's, mits er voldoende capaciteit en samenwerking met scholen is.

Te gast:

4. AANBEVELINGEN

4. AANBEVELINGEN

- Gastlessen hebben potentie om structureel onderdeel te worden van onderwijsprogramma's als er voldoende capaciteit is. Samenwerking met scholen kan hierbij helpen.
- Jongeren moeten zich bewuster worden van de digitale sporen die ze achterlaten en de gevolgen van hun online gedrag. Dit kan in toekomstige gastlessen meer nadruk krijgen.
- De thematiek kan verbreed worden: naast cybercriminaliteit is er ook behoefte aan lessen over sexting, grooming en online pesten. Dit vraagt om een duidelijke afstemming van het doel van de gastlessen.

LITERATUURLIJST

Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice Hall.

Kolb, D. A. (2015). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development* (2nd ed.). Pearson FT Press.

Kolb, A. Y., & Kolb, D. A. (2005). *Learning styles and learning spaces: Enhancing experiential learning in higher education*. *Academy of Management Learning & Education*, 4(2), 193-212.

Kolb, A. Y., & Kolb, D. A. (2017). *Experiential learning theory as a guide for experiential educators in higher education*. *ELTHE: A Journal for Engaged Educators*, 1(1), 7-44.

Office of Community Oriented Policing Services. (2015). *Practices in Modern Policing - Police - Youth Engagement*. U.S. Department of Justice. Retrieved from <https://cops.usdoj.gov>

Stewart, K., & DuBois, D. (2021). *The effects of law-enforcement mentoring on youth: A scoping review*. National Mentoring Resource Center. Retrieved from <https://nationalmentoringresourcecenter.org>